

14. Temmuz günleri

Petrograd'ta fırtına şiddetleniyor

İkili iktidara dayalı rejim, süreklilik gösteren ve giderek derinleşen bunalımın ürünüydü. Milyonlarca insan devrimin ayak sesleriyle uykusundan uyanınca belirsizlik katlanılmaz hale geldi. Kitleler sözle eylem arasındaki tutarsızlığa katlanamazlar; bu, devrimci bir dönemde bir diğer zamanda olduğundan daha da geçerlidir. Nitekim, yüzyıllardan sonra nihayet uykusundan uyanmış insanlar uzlaşmacı liderlerin ekmeğe, toprağa, barışa, ulusal baskıdan kurtuluşa olan açlıklarını gidermeleri için sabırla ve pasif bir şekilde beklemeyeceklerdi.

18 Haziran'da Kerenski Almanya ve Avusturya'ya karşı askeri bir saldırıya girişti. Burjuvazi ve genel kurmay, bu yolla derin bir bölünmeye uğramış halkı ulusal bir amaç etrafında bir araya getirebileceğini ummuştu. Daha önce belirttiğimiz gibi, Kerenski 16 Haziran günü askerlerin önünde yaptığı şaşaalı bir konuşma sırasında saldırı kararını duyurmuştu. 18 Haziran'da güneybatı cephesindeki Yedinci ve Onbirinci Rus Orduları Avusturya topraklarındaki Lvov istikametine doğru saldırıya geçtiler.

Saldırı resmi olarak 19 Haziran'da Petrograd'ta ilan edildi. Ertesi gün, başkentteki çeşitli garnizonlar kendilerinden cepheye gitmeye hazır olmalarını isteyen emirler aldılar. Birinci Makineli Tüfek Alayı'na 500 adet makineli tüfeği işler halde hazır bulundurması için bir haftalık süre tanınmış, 21 Haziran'da ise alay personelinin üçte ikisinin cepheye sevkini öngören bir 'reorganizasyon planı' alay komutanlığına iletilmişti. Bu, Geçici Hükümet'in Şubat Devrimi'ne katılmış birliklerin silahsızlandırılmayacağı veya Petrograd'tan bir başka yere sevk edilmeyeceği vaadini unutmamış olan askerleri öfkelenirdi. Makineli tüfek alayı askerleri daha sonra 'Alman proleteryasına karşı savaşmak üzere Alman cephesine gitmeyip bunun yerine kendi kapitalist bakanlarına karşı savaşma' kararı aldıklarını açıkça bildirdiler.

30 Haziran günü alaya daha çok sayıda askerin ve makineli tüfeğin cepheye sevkini öngören bir diğer emir ulaştı; ortada bunun alayın tamamen tasfiyesinin bir başlangıcı olduğu yolunda söylentiler dolaşıyordu. Bunun üzerine birlik 2 Temmuz'da yığinsal bir gösteri düzenledi.

Bolşevik Askeri Örgüt liderleri ayaklanma ateşinin körüklenmesine açıktan açığa yardımcı oluyorlardı. 3 Temmuz'da alayda yapılan bir toplantıda [askerlerden I. M. Golovin, I. Kazakov, K. N. Romanov ve I. Ilinski (Bolşevik Askeri Örgütü kolektifinin tüm üyeleri) derhal hükümet darbesine girişilmesi yanlısı konuşmalar yaptılar. Ilinski, Askeri Örgüt'ün bir üyesi olarak garnizonun geri kalanının harekete geçirilmesi sorumluluğunu üstleneceği vaadinde bulundu. Birinci Makineli Tüfek Alayı askerleri, altında Golovin'in ve birliğin Bolşevik Askeri Örgütü'nün diğer üyelerinin imzası bulunan büyük boy bildirilerle şehri ve çevresini boydan boya dolaştılar. Tespit edilebildiği kadarıyla, diğerlerinin yanısıra şu birliklere temsilciler gönderildi: Moskovski, Özel Piyade, Birinci Piyade, 180. Piyade, Pavloski, Ismailovski, Finliandski, Pedogratski İhtiyat Alayları ve Altıncı İstihkam Taburu, Zırhlı Araçlar Tümeni, Vyborg bölgesinde yer alan Novyi Parviainen, Novyi Lesser, Russkii Reno, Erickson ve Baranovski gibi fabrikalarla Narva bölgesindeki Putilov fabrikaları. Bunlara ek olarak, Kronşad, Oranienbaum, Strelna ve Peterhoff'taki askeri üstlere de temsilciler gönderildi. Makineli tüfekçiler, genellikle öğleden sonra saat 3'le 5 arasında makineli tüfek dolu kamyonlarla geldiler ve aceleyle kendi başlarına veya alay ve fabrika komiteleriyle birlikte kitlesel toplantılar örgütlemeye giriştiler. Akşamın ilerleyen saatlerinde, Moskovski Alayı, 180. Piyade Alayı, Finliandski Alayı, Özel Piyade Alayı, Pavloski Alayı ve Altıncı İstihkam Taburu ayaklanmaya katılan birlikler arasında sayılabilecek duruma gelmişlerdi. Vyborg bölgesindeki fabrikalar makineli tüfekçileri taşıyan kamyonlar görülür görülmez üretimi durdurdular ve işçilerin pek çoğu silah temin edebilmek için askerlerin peşine düştüler. Kronşad'taki yaklaşık 10.000 silahlı denizci ve Putilov fabrikasından 30.000'e yakın işçi çok geçmeden diğerlerine katılacaklardı.(1)]

Bunlardan hiçbiri Lenin'in hoşuna gidecek türden gelişmeler değildi.(2)

Lenin'in sabırsızlık ve maceracılığa karşı uyarıları

Birinci Makineli Tüfek Alayı'yla diğer askeri birlik ve fabrikalarda bulunan sıradan bolşeviklerle Bolşevik Askeri Örgütü'nün liderleri silahlı gösteriler düzenlenmesi için baskı yaparlarken ve hatta Geçici Hükümet'in yıkılmasından söz ederlerken, Lenin, tekrar tekrar, işçilerin, askerlerin ve köylülerin bolşevizme kazanılması faaliyetinin sabırla sürdürülmesinin zorunlu olduğu uyarısında bulunuyordu.

13 Haziran'da şunları yazdı:

[Sosyalist proleterya ve partimiz mümkün olduğunca sakin ve soğukkanlı olmalı, büyük bir dayanıklılık ve ihtiyatlılık sergilemelidir. Bırakın ilk harekete geçenler müstakbel Cavaignac'lar olsun. Petrograd işçileri, güç toplayarak ve bu baylar sözden eyleme geçmeye karar verdikleri zaman gerekli olacak direniş hazırlanarak uygun zamanın gelmesini kollayacaklardır.(3)]

21 Haziran'da aynı görüşlerini yineledi:

[Bu genel ve temel gerçek, yani çoğunluğun kapitalistlere bağımlı menşeviklerin ve sosyal devrimcilerin küçük burjuva politikasına güveniyor olması, partimizin durumunu ve hareketini belirliyor.

Hükümetin politikasını açığa vurmaya yönelik gayretlerimizi sürdürmeliyiz ve geçmişte yaptığımız gibi, koordine edilmemiş, örgütsüz eylemlere bel bağlamak konusunda işçileri ve köylüleri bıkmadan usanmadan uyarmalıyız. Bu, halk devriminde bir safhadır. emperyalizmin o bildiğimiz gerçek yüzünü gizlemeye hizmet eden, küçük burjuva yanılısamalardan ve küçük burjuva retoriğinden oluşan safha.

Bu safhaya bir son vermek gerekir. Gelin buna olabildiğince hızlı, olabildiğince sancısız bir şekilde son verilmesine yardımcı olalım. Bu, halkın en sonuncu küçük burjuva yanılısamalardan kurtulmasını ve iktidarın devrimci sınıfa transferini sağlayacaktır.(4)]

Ne var ki, ateşli bolşevik kadrolar Lenin'in sabırlı olunmasına yönelik çağrılarını giderek daha az kulak vermeye başladılar. 20 Haziran tarihli bir bolşevik askeri konferansına ilişkin olarak, konferansa katılanlardan biri şunları hatırlıyordu:

[Beklemenin yersiz olduğu, dolayısıyla iktidarı ele geçirme zamanının gelip çatdığı görüşü partinin bazı çevrelerinde büyük ölçüde hakim durumdaydı. Lenin bu tür görüşlere ateşli ve keskin bir biçimde karşı çıktı. Lenin'in görüşleri konferansa katılanların büyük bir bölümü üzerinde düş kırıklığı ve hatta tatminsizlik yarattı.(5)]

Bir diğer katılımcı, Lenin'in konuşmasının 'ateşli' kadrolar üzerinde 'soğuk duş' etkisi yaratmış olduğunu söylüyordu. Aşağıdaki paragrafta, Lenin'in derhal bir ayaklanma başlatılmasına yönelik giderek artan eğilime nasıl karşı çıktığını görüyoruz:

[Bir provokasyonun içine sürüklenmemek için özellikle uyanık ve dikkatli olmalıyız. Atacağımız yanlış bir adım her şeyi bozabilir. Eğer şu an iktidarı ele geçirmeye yetenekliysek, iktidarı almış olduğumuz için onu elde tutmaya da yetenekli olduğumuzu düşünmemiz saflık olur.

Fraksiyonumuzun Sovyet içindeki gerçek ağırlığı nedir? Diğerlerini boşverelim, iki büyük şehirdeki Sovyetlerde bile kaydadeğer olmayan küçük bir azınlık durumundayız. Bu gerçek neyi gösteriyor? Bu gerçeği yok sayıp bir kenara itemeyiz. Görünen gerçek şu ki, kitlenin çoğunluğu kararsızlık gösterip duraksamakla birlikte hala sosyalist devrimcilere ve menşeviklere inanıyor.

. Proleterya partisi, iktidarı ciddi bir biçimde (Blankici yöntemlerle değil) elde edebilmek için sabırla, sağa sola yalpalamadan, kitlelere her gün sahip oldukları küçük burjuva yanılısamaların yanlışlığını gösterip açıklayarak Sovyet içinde nüfuzunu arttırmak için savaşmak zorundadır.

Olayların hangi yönde gelişeceği önceden kestirilemez. Zaman bizim lehimize işliyor.(6)]

Petersburg Komitesi'nin Lenin'e tahammülsüzlüğü

Petersburg Komitesi, mevcut durumu değerlendirmek üzere 20 Haziran günü acil bir oturumda bir araya geldi. Yapılan tartışmalar, Komite içinde yalnızca küçük bir azınlığın Lenin'in görüşlerini paylaştığını gösterdi. İlkın, hükümetin derhal devrilmesinden yana olan aşırı bir grup vardı. Bu grubun üyelerinden I. K. Naumov, ağır bir eleştiriye girişerek partiyi 'liderlikten yoksun' olmakla suçladı ve bolşeviklerin Sovyete bir ultimatoma vermesi için çağrıda bulundu. Ya Sovyet iktidarı kendi eline alacaktı, ya da bolşevikler gelişen hareketin komutasını ele alma görevini üstleneceklerdi: "Politik eylemden kaçınmamız halinde politik açıdan iflas ettiğimizi kanıtlamış olacağız. Merkez Komitesi'nin zaman kazanmayı amaçlayan uzlaşmacı politikası eleştirilere direnebilecek durumda değildir." Bu aşırı grubun diğer üyeleri şunlardı: M. Ia. Latsis, I. N. Stukov, P. A. Zalutski, A. Dylle.

Bunun dışında ortada yer alan bir grup daha vardı; bunlar, Geçici Hükümet'e karşı kesin bir eyleme girişilmesinin hükümetin saldırısının kaçınılmaz olarak bozgunla sonuçlanıncaya kadar birkaç gün ertelenmesini öneriyorlardı. M. P. Tomski ile V. V. Volodarski bu grubun liderleriydiler.(7)

Askeri Örgüt zinciri daha da geriyor

Merkez Komitesi, Petersburg Komitesi ve Askeri Örgüt'ün bazı üyeleri 22 Haziran'da resmi olmayan bir toplantı yaptılar. Petrograd Askeri Örgütü birlik liderlerinin tümü Merkez Komitesi'nin benimsemiş olduğu ihtiyatlı tutumu katlanılmaz buluyordu. En ilginç ifadeleri kullananlar Birinci Makineli Tüfek Alayı'ndan Semaşko ile Birinci Piyade İhtiyat Alayı'ndan Saharov oldu:

[Onbeş binin üzerinde makineli tüfek askerinin fiili komutanı durumunda olan Semaşko, Merkez Komitesi'ni partinin gücünü 'net olarak kavrayamamakla' suçlayarak açıkça çoğunluktan yana tavır aldı.

"Hemen hemen tüm garnizon bizim yanımızda" diyen Saharov sözlerini şöyle sürdürdü: "Askerlerin sözleri, hepsinin aktif operasyon talebinde bulunması gerçeğinde özetleniyor; kendilerini kararlar almakla sınırlandırmaya karşılar ve bunun kendilerini hiçbir yere ulaştırmadığını söylüyorlar." Askeri Örgüt birlik temsilcileri arasından yalnızca eski bolşevik, Birinci Makineli Tüfek Alayı'nın terfi etmesi yasaklanmış subayı ve Petrograd Sovyeti üyesi olan M. M. Lasheviç Merkez Komitesi'nin tutumunu destekler şekilde konuştu: "Şimdi taktiklerimizi belirlerken daha dikkatli ve temkinli olmak zorundayız; ne var ki, son birkaç gündür yapılan konuşmalarda eksik olan şeyin bu olduğunu görüyorum." Lasheviç, konuşmasını aynı ciddiyetle sürdürerek şunları söyledi: "Bolşevizmin nerede bitip Anarşizmin nerede başladığını tespit etmek çoğu zaman imkansız görünüyor."(8)]

'Pravda' ve 'Soldatskaia Pravda'

Pravda, Merkez Komitesi'nin sonraları Lenin'in doğrudan kontrolü altına girmiş olan günlük yayın organı idi. Soldatskaia pravda ise, fiili özerkliğe sahip bulunan Bolşevik Askeri Örgüt'ün günlük gazetesiydi. Haziran'ın sonlarıyla Temmuz'un ilk günlerinde iki gazete birbirinden radikal bir biçimde ayrıldı.

Pravda hükümetin saldırısını izleyen günlerde son derece temkinli bir yaklaşım sergilerken, Soldatskaia pravda'daki yazılara bir hayli keskin ve sınırlanmamış bir üslup hakimdi. Gazetede, bolşeviklerin hala proleteryanın çoğunluğunu kazanmak zorunda olduğuna dair hiçbir değiniye yer verilmedi. Bunun yerine, derhal ve doğrudan eylem çağrısında bulunuldu. Böylece, (hareketin örgütlenmesine henüz başladığı) Temmuz Günleri'nin hemen başında, Pravda'nın dikkatini Petrograd Sovyeti'nin kontrolünü ele geçirme kampanyası üzerinde yoğunlaştırdığı bir zamanda, Soldatskaia pravda'nın baş sayfasında L. Çubunov imzasıyla kışkırtıcı bir makale yayımlandı; makale şu sonuçlara varıyordu:

[Yoldaşlar! Burjuvazinin selameti için katlandığımız fedakarlıklar yeter. Zaman uyuma değil harekete geçme zamanı. Yoldaşlar! Burjuvazinin iktidarına son verin; bunlar 'zaferi tamamlamak için savaş' çılgınlıkları atıyorlar, öyleyse bu lanet olasıları cehenneme göndermek için cepheye koşun. Şimdiden milyonlarca insanın canını alıp bir o kadarını sakat bırakarak benzeri işitilmemiş bir açlığa, sefalet ve yıkıma yol açmış bu korkunç savaş hepimizi tüketmiş bulunuyor.

Herkes uyansın. Sosyalist devrimciler ve menşevikler sizleri aldatmak istiyorlar. Sizleri karşı-devrimi bozguna uğratmak üzere her an hazır olmaya çağırıyorum. Karşı-devrim Plehanov ve Rodzianko liderliğinde Nevski bölgesine doğru sinsi sinsi yaklaşıyor. Çok geçmeden 'Kara Yüzler' ortaya çıkacaklar; fakat siz, yoldaşlar, tüm gücünüzle kazanılmış özgürlüğü korumak için savaşacaksınız. Tüm iktidar işçilerin, askerlerin ve köylülerin ellerine geçmeli. Burjuvaziye ve tüm yandaşlarını iktidardan uzaklaştırın. Tüm coşkunuzla haykırın: Tüm iktidar İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetleri'ne!(9)]

Parti üyeleri arasında disiplinsizlik

Stalinist efsaneye göre, dikkate değer olmayan birkaç istisna dışında bolşevikler her zaman Lenin'in istediği doğrultuda hareket etmişlerdi ve parti fiili olarak monolitik bir parti idi. Oysa gerçek böyle değildir. Lenin, parti üyelerini kendi görüşlerine kazanabilmek için tekrar tekrar mücadele vermek zorundaydı. Nisan'da başlıca sorunu partinin üst düzey liderliğine hakim olan tutuculuğun üstesinden gelmek iken, Haziran sonları ve Temmuz başlarında alt düzeydeki liderlerle sıradan üyelerin devrimci sabırsızlığıyla mücadele etmek zorunda kalmıştı.

Çoğu durumda, parti üyeleri, parti disiplinine açıktan açığa meydan okumadan, Merkez Komitesi'nin emirlerinin özüne karşı hareket ettiler. Örneğin, Petersburg Komitesi'nin 27 Ağustos tarihli bir toplantısında, M. I. Kalinin, Temmuz başlarında bolşevik ajitatörlerin kitleleri yatıştırıyor görünürken gerçekte onları harekete geçmeye teşvik ettiklerini ileri sürüyordu.(10)

Benzer şekilde, Askeri Örgüt lideri Nevski, olayın üzerinden yıllar geçtikten sonra anılarına dayanarak yazdığı bir makalede şunları söylüyordu:

[Bazı yoldaşlar bugünlerde şu soruyu soruyorlar: Temmuz olaylarını Merkez Komitesi mi, Askeri Örgüt mü başlattı? Yoksa hareket kendiliğinden mi patlak verdi?. Gerçeği saklamaya gerek yok; biz, Askeri Örgüt'ün sorumlu liderleri, özellikle ben, Podvoiski, Mekhonoşin, Beliakov ve diğer aktif işçiler yaptığımız ajitasyon ve propagandayla ve askeri birliklerdeki muazzam nüfuz ve otoritemiz sayesinde gösteri sırasında ortaya çıkan ruh halini kışkırttık. nitekim, makineli tüfekçilerin (1 Temmuz tarihli) gösterisinden haberdar olan Askeri Örgüt, kitlelerle konuşmaya ve onları gösteriden vazgeçmeye ikna etmek için Örgüt'ün az çok popüler bir söylevci olarak beni görevlendirdi; onlarla konuştum, ancak öyle bir konuşma yaptım ki, ancak çok aptal bir insan benim söylediklerimden gösteri yapmamak gerektiği sonucunu çıkarabilirdi.(11)]

Lenin ve Temmuz Günleri

4 Temmuz günü, sayıları yarım milyonu bulan askerlerle işçiler, üzerinde 'Geçici Hükümeti devirin', 'On kapitalist bakanı indirin', 'Tüm iktidar İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetleri'ne' gibi sloganların yazılı olduğu pankartlarla caddelere döküldüler. Merkez Komitesi, o sıralar Finlandiya'da ikamet eden Lenin'den Petrograd'a gelmesini istedi ve Lenin 4 Temmuz sabahı doğrudan bolşeviklerin yönetim merkezi olan Kşesinskaya Konağı'na geldi.

Kronştadlı bir bahriyeliler kitlesi gelip Lenin'den bir konuşma yapmasını istediğinde, Lenin bu isteğe uydu ve çok kısa bir konuşma yaptı. Rahatsızlığı yüzünden konuşmasını çok kısa tutmak zorunda olduğunu belirtip bunun için özür dileyerek söze başladı. Ardından, Petrograd işçileri adına Kronştad'ın devrimci halkına 'selamlarının' iletilmesini istedi. Nihayet, 'Tüm iktidar Sovyetlere' sloganının tarihin tüm zigzaglarına karşın muzaffer olması gerektiği ve muzaffer olacağı konusunda şüphesi bulunmadığını ifade ederek 'kararlılık, sabır ve temkinlilik' çağrısında bulundu.(12) Lenin'in konuşması dinleyicilerde düş kırıklığı yarattı.

Kronştadlı bir bolşevik, Lenin'in böyle bir zamanda barışçıl bir gösteri yapılmasının zorunluluğu üzerine yaptığı vurgunun pek çok bahriyeli açısından beklenmedik bir sürpriz olduğunu hatırlıyor. Bu bolşevik, anılarında, savaşmak için can atan silahlı insan kütesinin kendisini barışçıl bir silahlı gösteriyle sınırlı tutabileceğine yalnızca Anarşistlerin değil, ayrıca bazı bolşeviklerin de inanmadığını yazıyor!(13)

Temmuz Gösterisi'ndeki paradoks

Gösteri, o sıralar başkentte güvenilebileceği askerlerden tamamen yoksun halde bulunan Geçici Hükümeti kolayca yerinden edebilirdi. Ancak, bolşevikler iktidarı alsalardı acaba onu ellerinde tutabilirler miydi? Bolşevikler Ekim'de iktidarı ele geçirdiklerinde, ayaklanmadan sonra muazzam güçlüklerle yüz yüze kaldılar. Kitlelerin bolşeviklerin iktidarının bir alternatifi bulunmadığına mutlaka ikna edilmeleri gerekiyordu. Temmuz'da, Petrograd proleterya'sı bile böyle bir sınava hazır durumda değildi. İktidara el koyabilecek durumda olmalarına karşın bunu Sovyetlerin Yürütme Komitesi'ne bıraktılar. Bolşevikler ancak 31 Ağustos'ta Petrograd Sovyeti'nde çoğunluk haline gelebildiler. Parti'nin kendisi bile iktidara gelmeyi mümkün kılacak yolun ne olduğu konusunda net bir fikre sahip değildi. Lenin bununla ilgili olarak şunları yazıyor:

[Olayların bugün gösterdiği gibi, partimizin 3-4 Temmuz'daki asıl yanlışı, Sovyetlerin politikalarındaki bir dönüşüm sayesinde politik değişikliklerin barışçıl bir gelişim süreciyle hala mümkün olabileceğini düşünmesi oldu; oysa, gerçekte, burjuvaziye verdikleri tavizler sonucu menşevikler ve sosyalist devrimciler öylesine eli kolu bağlı hale gelmişlerdi ve burjuvazi öylesine karşı-devrimci bir rol oynamaya başlamıştı ki, barışçıl bir gelişme artık mümkün olmaktan çıkmıştı.(14)]

Eğer proleterya sabırlı ve ne yapacağından emin halde olmasaydı, askerlerin sabırlı ve temkinli olmaları pek beklenemezdi. 5 Temmuz'da hükümetin Lenin'i Alman ajanı olarak gösteren iftirasının etrafa yayılmasıyla birlikte, Petrograd'taki askerler bolşeviklerle aralarına mesafe koydular. Pek çok askerin 'bolşevikliği'nin kendiliğinden bir karaktere sahip olduğu ordunun hareket halindeki birliklerinde durum daha da kötüydü -bu askerler bolşeviklerin 'Toprak, Barış ve Ekmek' sloganına yakınlık duyuyorlardı, ancak kendilerini hiçbir biçimde partiyle özdeşleştirmiyorlardı.

Diğer eyaletler, Moskova da dahil olmak üzere, Petrograd'ın çok gerisinde bulunuyorlardı. Böylece, Temmuz Günleri'nde Bolşeviklerin Moskova Komitesi'nin oturumlarında sert tartışmalar baş gösterdi. Partinin aşırı sol kanatına mensup -Bubnov gibi- bireyler postanenin, telgraf ve telefon istasyonlarının, Russkoe Slovo'nun yazı işleri bürolarının işgal edilmesini -yani ayaklanmaya giden yola çıkılmasını- önerdiler. Genel olarak çok ılımlı bir tavır sergileyen Komite, Moskova'da kitlelerin böyle bir eyleme hiçbir şekilde hazır olmadığını dikkate alarak bu önerileri kesin olarak reddetti. Bununla birlikte, Sovyet'in vetosuna karşın bir gösteri düzenlenmesi kararlaştırıldı. Dikkate değer büyüklükte bir işçi kitlesi, Petrograd'taki sloganların aynalarını haykırarak ancak onun çok gerisinde kalan bir coşkunluk içinde Skobelevski Meydanı'na doğru yürüyüşe geçtiler. Garnizon kesinlikle bir bütün olarak davranmadı; yalnızca tek tek birliklerden katılmalar oldu ve bunlardan yalnızca biri gösteriye bütünüyle silahlanmış olarak geldi.(15)]

İşçilerin ve askerlerin çoğunluğu bolşeviklerin gösteri çağrısına uymadılar.

Temmuz Günleri'nin bundan çok daha büyük paradoksu, Petrograd'ın kendisinde dahi bolşevikleri destekleyen kitlelerin birbiriyle çelişkili bilinç düzeyleri sergilemesiydi: Sovyet iktidarı çağrısında bulunmak ve daha önce yapmayı reddetmiş oldukları şeyin aksine, Sovyet'in sosyalist devrimci ve menşevik liderlerinin iktidarı ele alabileceklerine ilişkin yanılsamaları beslemek. Bu paradoks,

yumruklarını sallayarak Viktor Çernov'a seslenen bir işçinin haykırışında ifadesini buluyordu: "Dinle sefil adam: İktidar sana uzatıldığında onu almayı bilmelisin."(16) Troçki şunları yazar:

[Olacakları hesaba katmadan bir ara iktidarı ellerine teslim etmek istedikleri kuruma karşı silahlı direnişe girişen işçilerle askerler amaçlarından saptılar. Böylece, sahip oldukları muhteşem kitle hareketi siyasi eksenin belirleyicisi olma şansını yitirmiş oluyordu.(17)]

Lenin, Temmuz Günleri'nde, kolaylıkla yapabileceği halde iktidarı ele geçirmeyi reddetmekte bütünüyle haklıydı. Olaylardan iki ay kadar sonra dönüp geçmişe baktığında şunları yazıyordu:

[Eğer bolşevikler 3-4 Temmuz'da iktidarı ele geçirmeyi amaçlamış olsalardı, halkın ve hatta işçilerin çoğunluğu ordudaki generallerin, kırsal alandaki toprağağalarının ve şehirlerdeki kapitalistlerin karşı-devrimci politikaları konusunda o günlerde henüz bir deneyime sahip olmadığı için, yanlış bir şey yapmış olurlardı.(18)]

Gericilik devrimi harekete geçirdi. İktidarı ele geçirmeye bütünüyle hazır hale gelmeleri için, işçilerin Kornilov'un karşı-devrimci darbesini yaşamaya gereksinimleri vardı.

Lenin geri çekilmeyi öğretiyor

Silahlı gösterinin bir ayaklanmayla son bulmaması gerektiğine inanan Lenin, gösterilere son verilmesinin zorunlu olduğunu ileri sürdü; kitleler böyle bir girişimin kesin bir zaferle sonuçlanamayacağını kendi deneyimleriyle öğrenmiş durumdaydılar. Sovyet'in menşevik ve sosyalist devrimci liderleri işçiler, askerler ve iktidarın sorumluluğu karşısında ölümcül bir korkuya kapılıyorlardı ise, bu durumda hiçbir güç onları iktidarı almaya zorlayamazdı. Dolayısıyla, Bolşevik Parti Merkez Komitesi, 5 Temmuz'da gösteriye son verilmesi çağrısında bulunan bir broşür yayımladı:

[Yoldaşlar! Pazartesi günü caddelere çıktınız. Salı günü gösteriyi sürdürmeye karar verdiniz. Dün sizleri barışçıl bir gösteriye çağırdık. Bu gösterinin amacı, sloganlarımızın gücünü, ağırlığını, önemini, bunların insanların savaştan, açlıktan, yıkımdan kurtulabilmeleri açısından gerekliliğini tüm çile çeken, sömürülen kitlelere göstermekti.

Gösteri amacına ulaştı. İşçi sınıfının ve ordunun öncüsünün sloganları sahip oldukları görkeme yakışır şekilde ilan edildiler. karşı-devrimcilerin nadiren açtıkları ateş gösterinin genel havasını bozmaya yetmedi. Yoldaşlar! Mevcut politik bunalım göz önüne alındığında amacımıza ulaşmış bulunuyoruz. Bu yüzden gösteriye son vermeye karar verdik. Bırakın herkes greve ve gösteriye barışçıl ve örgütlü bir şekilde son versin.

Gelin bunalımın daha da derinleşmesini bekleyelim. Gelin güçlerimizi hazırlamayı sürdürelim. Yaşam bizden yana; olayların gidişatı sloganlarımızın doğruluğunu gösteriyor.(19)]

Ne var ki, geri çekilme zorunluluğunu bolşevik liderlerin hepsi kabul etmedi. Aynı günün akşamı Petersburg Komitesi'nin bazı üyelerinin yaptığı bir toplantıda Vyborg Bölge Komitesi adına partinin genel grev aracılığıyla ayaklanmayı alevlendirmesi gerektiğini savunan Latsis bunlardan biriydi.

Lenin, daha önceleri geçici bir süre saklanmış olduğu Reno fabrikasının bekçi kulübesinde Petersburg Komitesi'nin Yürütme Kurulu üyeleriyle görüştüğünde, genel grev ilanına şiddetle karşı çıktı. Yürütme Kurulu üyelerine ödevini iyi yapamamış öğrenciler gibi davranarak, onlar adına aşağıdaki işe dönme çağrısını kaleme aldı:

[RSDİP Petersburg Komitesi Yürütme Kurulu, Merkez Komitesi'nin 6 Temmuz tarihli Listok pravdy'de yayımlanmış (ve ayrıca Petersburg Komitesi tarafından da imzalanmış) kararına uygun olarak, işçileri yarından, yani 7 Temmuz sabahından itibaren yeniden işbaşı yapmaya çağırır.(20)]

Bolşevikler Temmuz Gösterisi'nden kaçınabilirler miydi?

Asker ve işçi kitleleri Bolşevik Parti Merkez Komitesi'nin isteğine aykırı olarak silahlı bir gösteri düzenlediklerinde, parti kendisini bu olayın dışında mı tutmalıydı? Lenin'in, Parti'nin bu gelişme karşısında çekimser bir tutum takınamayacağı, kitlelerden ayrı duramayacağı konusunda kuşkusuz yoktu.

[Partimiz, önlemeye çalıştığımız halde kendiliğinden patlak vermiş olan 3-4 Temmuz kitle hareketini desteklemeyi reddetmiş olsaydı, halkın haklı bir nedene dayanarak ve kapitalistlerin çıkarına uygun olarak yürütülen bir yağma savaşı olan emperyalist savaşın uzamasına, hükümetin ve Sovyetlerin ekonomik çöküntüyü ve açlığı tırmandırıp ağırlaştırmakta olan burjuvaziye karşı tepkisiz kalmasına duyduğu derin öfkeyle eylem içine sürüklenmiş olduğu düşünülürse, bunun pratik anlamı proleterya karşı açık bir ihanet olurdu.(21)]

Lenin, Temmuz Günleri'nden iki yıl sonra şunları yazıyordu:

[Kitleler savaşa giriştiklerinde yanlışların yapılması kaçınılmazdır; ancak komünistler kitlelerin yanında kalmayı sürdürürler, bu yanlışları görürler, bunları kitlelere açıklar ve anlatırlar, yanlışları düzeltmeye çalışırlar ve büyük bir azimle sınıf bilincinin kendiliğindenlik üzerine galebe çalması için çabalarlar.(22)] Bolşevik Parti, işçilerin ve askerlerin giriştikleri eylemlerin sorumluluğunu üstlenmekten kaçınmazdı. Onları lidersiz halde bırakıp karşı-devrimciler tarafından boğazlanmalarına göz yummak yerine, yenilgiyi onlarla birlikte yaşamak daha yeğ idi. Nitekim, Bolşevik Parti'nin hareketin başına geçmiş olması sayesinde, gericiğin Temmuz Günleri sırasında ve sonrasında kitlelere indirdiği darbe dikkate değer ağırlıkta olmakla birlikte öldürücü olamamıştır. Yitirilen insan sayısının onbinlerle değil, onlarla ölçülmesi bu sayede olmuştur. İşçi sınıfı mücadeleden daha deneyimli, daha olgun ve daha uyanık bir şekilde çıkmıştır.

Temmuz Günleri'nin öğrettiği dersler

Lenin, olaylardan hemen sonra, Temmuz Günleri'nden çıkan dersleri hiçbir tereddüde düşmeden, açık ve keskin bir biçimde özetledi. 7 Temmuz'da kaleme aldığı 'Üç Bunalım' başlıklı yazısına 20 ve 21 Nisan, 10 ve 18 Haziran, 3-4 Temmuz siyasi bunalımlarının bir karşılaştırmasını yaparak başlar: "Bu üç bunalımda müşterek olan şey, her yöne doğru yayılan kitlesel bir hoşnutsuzluk, burjuvaziye ve onun hükümetine karşı duyulan kitlesel öfkedir."

Bununla birlikte, söz konusu bu hoşnutsuzluk her bir bunalım sırasında kendisini değişik bir şekilde ifade etmiştir. Birinci Nisan bunalımı 'fırtınalı, kendiliğinden ve bütünüyle örgütsüz' bir karaktere sahipti. Haziran bunalımında, 'gösteri çağrısında bulunan bolşeviklerdi ve sert bir ultimatodan ve Sovyetler Kongresi'nin getirdiği doğrudan yasaktan sonra gösteriye son verildi; bundan sonra, 18 Haziran'da, bolşevik sloganların ağırlığının açıkça gözlemlendiği genel gösteri yaşandı.' 'Üçüncü bunalım, bolşeviklerin 2 Temmuz'da onu kontrol altına almak için gösterdikleri çabalara rağmen 3 Temmuz günü kendiliğinden patlak verdi. 4 Temmuz'da doruğuna ulaşan bu gösteri, 5 ve 6 Temmuz günlerindeki sert karşı-devrime yol açtı.'

Son olarak,

[olayların karşılıklı ilişkileri içinde değerlendirilişinden çıkarılması gereken belki de en öğretici ders şu ki, bu üç bunalımın hepsi devrimimizin tarihinde yeni olan bir gösteri formu ortaya koydu: devrimin ve karşı-devrimin daha keskin bir biçimde yaşandığı, hareketin dalgalar halinde yükseldiği ve hızlı bir yükselişin ardından ani bir düşüşün yaşandığı, az çok geniş bir dönem içinde ortada kalan unsurların elendiği karmaşık türden bir gösteri.

Üç bunalımda da, hareket kendisini gösteri formunda ortaya koydu. Bir hükümet karşıtı gösteri -olayların biçimsel açıdan en doğru tanımı bu olmalı. Ancak, meselenin esası şu ki, bu sıradan bir gösteri değildi; onda bir gösteriden dikkate değer biçimde daha fazla, ancak bir devrimden daha az olan şeyler vardı. Devrimin ve karşı-devrimin birlikte patlak vermesi, ortada kalan unsurların keskin ve kimi zaman ani bir biçimde elenmesi, proleteryanın ve burjuva unsurların kendilerini fırtınalı bir biçimde ortaya koyuşları idi.(23)]

Lenin, Temmuz Günleri'nden bir başka önemli ders daha çıkardı: taktik ve sloganların nesnel durumdaki genel değişime uygun olarak süratle değiştirilmesi zorunluluğu.

[Tarihin keskin dönüm noktalarında ilerici partilerin dahi bir süre için kendilerini yeni duruma uyarlama yeteneğini gösteremedikleri, daha öncesi için doğru oldukları halde şimdi bütün anlamlarını -tarihteki keskin dönüş 'ani' olduğu için- 'ani' biçimde yitirmiş sloganları yineledikleri sık sık görülmüştür. Bu durum kavranmadığı sürece, içinde yaşanan günün en acil sorunlarının anlaşılması olanaksızdır. Her özgül slogan, belli bir politik durumun özgül niteliklerinin bütünlüğünden türetilmek zorundadır. 4 Temmuz'dan sonra Rusya'daki bugünkü politik durum, 27 Şubat ile 4 Temmuz arasında kalan dönemdeki durumdan radikal bir biçimde farklılık göstermektedir.(24)]

Her şeyden önce, iktidarın barışçıl bir biçimde işçi sınıfına transferi olasılığı artık mevcut değildi:

[3 ve 4 Temmuz günlerindeki hareket, bir gösteri aracılığıyla Sovyetleri iktidarı almaya teşvik etmeye yönelik son girişimdi. Bu, sosyalist devrimcilerin ve menşeviklerin kontrolündeki Sovyetlerin karşı-devrimci askerleri Petrograd'a sevk ederek, devrimci alayları ve işçileri silahsızlandırıp bunları dağıtarak, bolşeviklere karşı girişilen şiddet ve zorbalık eylemlerine göz yumup bunları hoşgörüyü karşılayarak, cephede ölüm cezasını yürürlüğe sokarak, vs. iktidarı fiilen karşı-devrimin ellerine teslim ettikleri zamana karşılık geldi.(25)]

Rus devriminin barışçıl gelişimine yönelik tüm umutlar temelli olarak suya düşmüş bulunuyor. Nesnel durum budur: ya askeri diktatörlüğün tam zaferi, ya da işçilerin silahlı ayaklanmasının zaferi; ikincisinin

zaferi, ancak hükümete ve burjuvaziye karşı ekonomik tıkanıklığın ve savaşın uzayıp gitmesinin sonucu olarak ortaya çıkacak derin, kitlesel bir başkaldırı ile aynı zamana rast gelen bir ayaklanmayla mümkündür. 'Tüm iktidar Sovyetlere' sloganı, devrimin barışçıl gelişiminin mümkün olduğu Nisan, Mayıs, Haziran aylarına ve 5-9 Temmuz günlerine, yani fiili iktidarın askeri diktatörlüğün ellerine geçtiği zamana kadar olan döneme ait bir slogandı. Bu slogan artık doğru bir slogan değildir.(26)

. İktidarın barışçıl yoldan alınması artık mümkün değildir. İktidar, ancak şu an iktidarda bulunanlara karşı, yani Petrograd'a getirilmiş gerici askerlerin, Kadetlerin ve monarşistlerin desteğine güvenen askeri çeteye, Cavaignac'lara karşı girişilecek kesin bir mücadelenin kazanılmasıyla ele geçirilebilir.]

Lenin, Sovyetlerin artık herhangi bir güce sahip olmadıklarını söylüyordu. Bunlar artık 'kuklalardan başka bir şey değillerdi'.(27)

[Mevcut Sovyetler başarısızlığa uğramışlardır ve bütünüyle yenilmiş durumdadırlar, çünkü Sosyalist Devrimciler Partisi ile Menşevik Parti'nin hakimiyeti altındadırlar. Şu an, bu Sovyetlerin durumu, kesilmek üzere mezbahaya getirilmiş ve bıçağın altında acı acı meleyen koyunların durumunu andırıyor. Bugünkü Sovyetler muzaffer olan ve zafere koşan karşı-devrim karşısında güçsüz ve çaresiz durumdadırlar. İktidarın Sovyetlere transferi sloganı, 'yalnızca' iktidarın bugünkü mevcut Sovyetlere transferi çağrısından ibaret bir slogan olarak yorumlanabilir ve bunu söylemek, bu çağrıda bulunmak, bugünkü noktada halkı kandırmak anlamına gelir. Hiçbir şey aldatmacadan daha tehlikeli değildir.(28)]

Değneği bükmek

Lenin'in Sovyetlerin Temmuz Günleri'nden sonraki konumuna ilişkin tanımı doğru idi. Bu, O'nun değişikliğe uğramış durumu gerçekçi bir biçimde kavrama yeteneğini çarpıcı biçimde gösteriyordu.

Olayların üstünden geçen yıllar içinde toplanmış kanıtlar, Sovyetlerin durumunun Temmuz Günleri'nden sonra ne kadar içler acısı bir noktaya geldiğini açık biçimde gösteriyor:

[Saratovlu bolşevik Antonov, "menşevik ve sosyalist devrimci yolda faaliyet yürüten Sovyetimizin bütün çalışması tüm anlamını yitirmişti" diye yazıyor: "Yürütme Komitesi'nin toplantılarında sıkıntıdan uykumuz gelirdi ve işi utanmak bilmez bir noktaya vardırıp sürekli esnerdik. Menşevik söylevcilerin konuşmaları böylesine boş, monoton ve bayağı idi".

Hasta düşmüş Sovyetlerin Petrograd'taki merkezlerine destek olma becerisi giderek daha çok azalıyor. Smolny ile yereller arasındaki yazışmalar giderek azalmaktaydı: Hakkında bilgi verecek, öneride bulunulacak hiçbir şey yoktu; ortada ne geleceğe ilişkin bir tasarım, ne de yerine getirilecek görevler kalmıştı.(29)]

Esas olarak iktidar mücadelesi için oluşturulmuş bir örgüt olan Sovyetin bu mücadele olmaksızın varlığını sürdürmesi düşünülemezdi.

Bununla birlikte, Lenin değneği gereğinden çok bükte. Sovyet, Temmuz Günleri'nden sonra bütünüyle ölmedi. Bundan sonra gelen Parti'nin Altıncı Kongresi'nin Sovyetlerin tamamen güçsüz bir halde bulunduğu ve ikili iktidarın sona ermiş olduğuna ilişkin çıkarsamasının yanlışlığı açığa çıktı. Sovyetler bundan sonra hiçbir şey yapmamış olsa dahi, Kornilov günleri bunların hala capcanlı olduklarını kanıtladı. Ağır, sabırlı bir propaganda faaliyetinin altını çizdikten aylar sonra, Temmuz Günleri sonrası partinin yarı-yasal bir konuma sürüklenmiş olmasından kaynaklanan güç koşullarda, doğrudan mücadeleye yönelik yeni bir başlangıcın devlet iktidarını ele geçirmek açısından zorunlu olduğunu bilen Lenin, vurguyu içinde bulunan günün merkezi meselesi üzerine yapmak, 'değneği' partinin gücünün artırılmasından yana 'bükme' zorunluluğunu hissetti.

Bolşevizm açısından, Temmuz Günleri'nden sonra ortaya çıkmış değişikliğin önemini olduğundan az göstermek, bunun önemini abartmaktan daha tehlikeli olacaktı. Böylece, Lenin eski değneği bükme yöntemine geri döndü.

Lenin, her şeyden önce, Temmuz Günleri'nden önemli bir ders çıkardı: İlk kez, iktidarın doğrudan ve çok uzak olmayan bir gelecekte ele geçirilmesinin bolşevikler açısından bir zorunluluk teşkil ettiği sonucuna vardı.

Lenin'in önerdiği yeni yön değişikliği, ilk defa genişletilmiş Merkez Komitesi'nin 13-14 Temmuz günlerindeki toplantısında görüşüldü ve reddedildi.(30) Ancak, Temmuz-ağustos'taki Altıncı Parti Kongresi'nde Lenin istediğini elde etmeyi başardı.

Bununla birlikte, ileride göreceğimiz gibi, bu tam bir zafer olmadı. Ayaklanma ilkesinin kabul edilmesi bir şey, iktidarı fiilen ele geçirme girişiminde bulunmaya hazırlıklı olmak bütünüyle başka bir şey idi. Her devrimci durum, pek çok 'bilinemez'e karşılık düşer ve bu bir ayaklanma eylemi için özellikle geçerlidir. Bu koşullarda tutuculuk ve çekingenlik büyük bir avantaj getirir. Fakat bunu tartışılacağı yer burası değil; aksi taktirde konudan uzaklaşmış olacağız.